

VLADA CRNE GORE

Gospodin Duško Marković, predsjednik Vlade

Gospodin Mevludin Nuhodžić, ministar unutrašnjih poslova

Gospodin Aleksandar Bogdanović, ministar kulture

SKUPŠTINA OPŠTINE HERCEG NOVI

Dr Miloš Bigović, predsjednik Skupštine

CC: Odbornički klubovi Skupštine Opštine Herceg Novi

Podgorica, 10.9.2018.

Predmet: inicijativa za podizanje spomen-obilježja žrtvama deportacije izbjeglica 1992. godine u Herceg-Novom

Poštovana gospodo,

u maju i junu 1992. godine, najmanje 66 izbjeglica bošnjačke nacionalnosti iz Bosne i Hercegovine nezakonito je uhapšeno na teritoriji Crne Gore, a zatim isporučeno njima neprijateljskoj vojsci bosanskih Srba u Bosni i Hercegovini. Samo 12 osoba deportovanih iz Crne Gore uspjelo je da preživi mučenje u koncentracionim logorima.

Izbjeglice lišene slobode su, po pravilu, dovedene u Centar bezbjednosti Herceg-Novi, koji je služio kao sabirni centar, odakle su 25. maja autobusima transportovani u koncentracioni logor u Foču,¹ odnosno 27. maja na neutvrđenu lokaciju u istočnoj Bosni, gdje su svi ubijeni. Još uvijek nijesu pronađeni posmrtni ostaci svih žrtava.

Ove godine, 25. maja, nevladine organizacije Akcija za ljudska prava (HRA), Centar za građansko obrazovanje (CGO) i Centar za žensko i mirovno obrazovanje (ANIMA) obilježile su dvadeset šestu godišnjicu ovog ratnog zločina tradicionalnim memorijalnim skupom održanim ispred zgrade Centra bezbjednosti Herceg-Novi. Organizatori skupa su zajedno sa članovima porodica žrtava deportacije, predstavnicima političkih partija i

---

¹ Ovu činjenicu, pored Osnovnog suda u Podgorici, pravosnažno je utvrdio i Haški tribunal u presudi u predmetu br. IT-97-25-T, Tužilac protiv Milorada Krnojelca.

drugih nevladinih organizacija još jednom ponovili inicijativu da se u Crnoj Gori proglasi Dan sjećanja na žrtve deportacije i podigne spomenik upravo na mjestu odakle su žrtve deportovane, u dvorištu zgrade područne jedinice Uprave policije Herceg-Novi.

Koristimo priliku da Vas podsjetimo da su HRA, CGO, ANIMA i tadašnji predsjednik Savjeta za građansku kontrolu rada policije, Aleksandar Saša Zeković, još 2011. godine uputili tri inicijative:

- predsjedniku Skupštine Crne Gore Ranku Krivokapiću i svim šefovima poslaničkih klubova da se proglasi Dan sjećanja na žrtve zločina deportacije izbjeglica 1992. godine;
- predsjedniku Vlade Crne Gore Igoru Lukšiću, ministru unutrašnjih poslova Ivanu Brajoviću i ministru kulture Branislavu Mićunoviću, kao i tadašnjem predsjedniku Skupštine Opštine Herceg-Novi, Dejanu Mandiću – da se podigne spomen obilježje žrtvama deportacije izbjeglica 1992. godine ispred objekta Uprave policije u Herceg Novom, podržavajući tako i želju porodica deportovanih žrtava;
- ministru unutrašnjih poslova Ivanu Brajoviću da crnogorska policija uputi izvinjenje zbog nezakonitog postupanja prilikom hapšenja i izručivanja izbjeglica njima neprijateljskoj vojsci u Srpsku Republiku BiH.

Nažalost, do danas nijedna inicijativa nije prihvaćena.

Inicijativa za podizanje spomen obilježja zasniva se i na sljedećim činjenicama:

Rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 60/147, pod nazivom „Osnovna načela o pravu na pravni lijek i reparacije za žrtve teških kršenja međunarodnog prava i ozbiljnih povreda međunarodnog humanitarnog prava“, glava IX, tačka 22, propisano je da reparacije za žrtve uključuju i mjere satisfakcije, među kojima su i “komemoracija i odavanje počasti žrtvama”.

Vlada Crne Gore donijela je odluku 25. decembra 2008. o sudskom poravnanju sa porodicama žrtava i preživjelim žrtvama deportacije 1992. godine. Na ovaj način, Crna Gora je prihvatila činjenicu da se zločin dogodio i da su žrtve stvarne. Činjenica da pravosuđe još uvijek nije spremno da odgovarajuće krivično procesuiru odgovorne za taj zločin nema uticaja na odavanje počasti žrtvama koje su nesporne. Porodice žrtava su istakle značaj koji bi spomenik imao za njih, s obzirom na činjenicu da još uvijek nisu pronađeni posmrtni ostaci svih onih koji su deportovani 27. maja 1992, a zatim i ubijeni na teritoriji Republike Srpske u BiH.

Zakonom o spomen-obilježjima (*Službeni list Crne Gore 040/08, 040/11 i 002/17*) u članu 1 predviđeno je da se spomen-obilježjima trajno obilježavaju značajni događaji, njeguju ljudski ideali i odaje počast borcima za slobodu, civilnim žrtvama rata i masovnim

stradanjima ljudi. Neosporna je činjenica da su sve žrtve deportacije 1992. godine bili civilne žrtve, sa čime je saglasna i Vlada Crne Gore. Pomenutim zakonom je u članu 14, stav 1, propisano da spomen-obilježje izgradnjom ili postavljanjem spomen-objekta može podići Crna Gora, opština, mjesna zajednica, vjerska zajednica i drugo pravno lice. Nadležnost skupštine opštine da donese odluku o podizanju spomenika je bliže određena čl. 14 Zakona, prema kojem se ne može podizati spomen-obilježje bez odluke skupštine opštine donijete u skladu sa programom podizanja spomen-obilježja uz prethodnu saglasnost Ministarstva kulture.

Rezolucija Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 60/147 kao mjeru garancije protiv ponavljanja kršenja međunarodnog humanitarnog prava i prava ljudskih prava, predviđa „kontinuirano obrazovanje o ljudskim pravima i međunarodnom humanitarnom pravu za sve društvene sektore, obuku zvaničnika u pravosuđu kao i vojnih i policijskih snaga“.

Spomenik žrtvama akcije koju su u najvećoj mjeri u maju 1992. godine sproveli pripadnici Ministarstva unutrašnjih poslova RCG, ispred Centra bezbjednosti Herceg-Novi, služio bi kao trajno upozorenje i novim generacijama pripadnika MUP-a da su dužni odbiti izvršenje naređenja koje za posljedicu ima ratni zločin ili drugo kršenje ljudskih prava. Podizanjem spomen-obilježja bi i država Crna Gora, u skladu sa Rezolucijom Ujedinjenih nacija, obezbijedila kontinuirano i upečatljivo obrazovanje policijskih snaga i postala primjer državama u regionu.

S poštovanjem,

Tea Gorjanc Prelević, izvršna direktorka Akcije za ljudska prava

Daliborka Uljarević, izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje

Ljupka Kovačević, koordinatorka ANIME – Centra za žensko i mirovno obrazovanje

